

BRUSSELS INTERNATIONAL
GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL

Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

Programma 2021-2027 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Evaluatieplan 2021-2027

Versie van 22.05.2024

Inhoudsopgave

1.	Grondslag van het evaluatieplan	3
	Context	3
	Kernfasen bepaald in de verordening 2021-2027	3
	Toepassingsgebied en doelstellingen van het plan	4
2.	Sturing en bestuur van het evaluatieplan	6
	De bestuursprocedures en -mechanismen voor de evaluaties	6
	Bij de evaluatie betrokken instanties	8
	Richtprincipes voor een kwaliteitsvolle evaluatie	10
	Aangewende middelen voor een kwaliteitsvolle evaluatie	10
	Communicatie en verspreiding van de resultaten	12
3.	Indicatief programma voor de evaluaties van het programma 2021-2027	12
	Het opvolgingssysteem als voorwaarde met het oog op evaluatie	12
	Programma voor het evaluatiewerk tijdens de programmering 2021-2027	13

1. Grondslag van het evaluatieplan

Context

Het evaluatieplan 2021-2027 is een strategisch document dat **het kader bepaalt en de uitvoering stuurt van de evaluaties van het EFRO-programma 2021-2027** van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, overeenkomstig verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid.

Kernfasen bepaald in de verordening 2021-2027

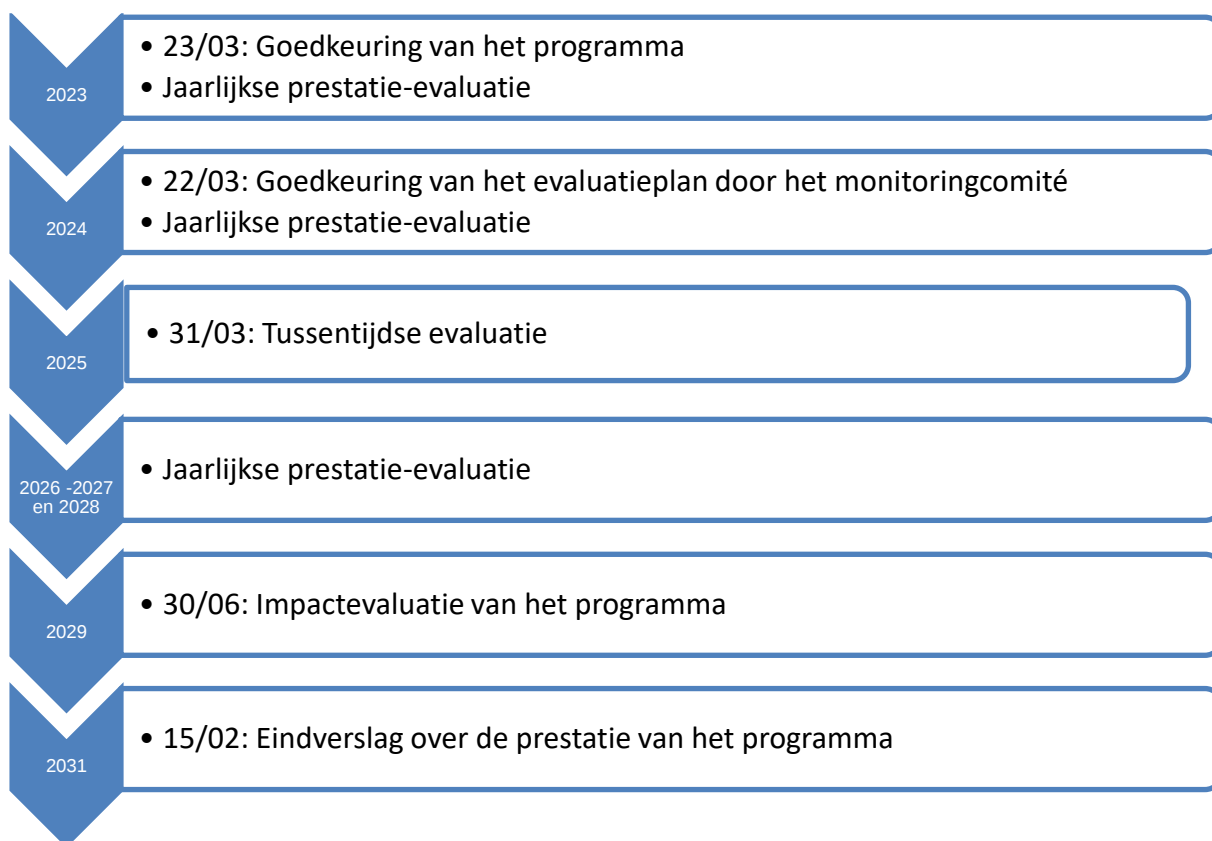
Hoewel het plan uiteraard beoogt een eerste evaluatie van het programma te verwezenlijken, heeft het als hoofddoel de mechanismen voor te stellen die de directie EFRO (beheerautoriteit van het EFRO-programma 2021-2027 in het BHG) in staat zullen stellen om te voldoen aan de reglementaire voorschriften in verband met monitoring en evaluatie.

Ter herinnering: de belangrijkste in acht te nemen stappen voor het plannen en coördineren van de vereiste evaluaties in het kader van de periode 2021-2027 zijn als volgt:

1. **Tussentijdse evaluatie en flexibiliteitsbedrag (artikel 18):** dit artikel bepaalt met name het volgende: “Voor elk programma dient de lidstaat **uiterlijk 31 maart 2025** bij de Commissie voor een beoordeling van het resultaat van de tussentijdse evaluatie in, met inbegrip van een voorstel voor de definitieve toewijzing van het in artikel 86, lid 1, tweede alinea, bedoelde flexibiliteitsbedrag.”
2. **Taken van het monitoringcomité (artikel 40):** dit artikel bepaalt met name dat het monitoringcomité “de vooruitgang bij de uitvoering van het programma en bij het bereiken van de tussen- en einddoelen” onderzoekt en zijn goedkeuring hecht aan “**het evaluatieplan en wijzigingen daarvan**”.
3. **Jaarlijkse prestatie-evaluatie (artikel 41):** dit artikel voorziet er met name in dat “de Commissie en de lidstaat die de steun ontvangt, **éénmaal per jaar bijeenkomen** om de prestaties van de programma’s te evalueren. De bevoegde beheerautoriteiten nemen aan de evaluatiebijeenkomsten deel.”
4. **Eindverslag over de prestaties (artikel 43):** dit artikel bepaalt als volgt: “Voor door het EFRO, het ESF+, het Cohesiefonds, het JTF en het EFMZVA ondersteunde programma’s dienen beheerautoriteiten uiterlijk 15 februari 2031 bij de Commissie een **eindverslag in over de prestaties van het programma**”, en verder: “In het eindverslag wordt beoordeeld in hoeverre

de programmadoelstellingen zijn bereikt. Dit geschiedt op basis van de in artikel 40, lid 1, genoemde elementen, met uitzondering van de informatie die uit hoofde van punt d) van dat lid, is verstrekt.”

5. Evaluaties door de lidstaat (artikel 44): dit artikel bepaalt dat “**uiterlijk 30 juni 2029** een evaluatie van elk programma wordt verricht ter beoordeling van het effect ervan” en dat “de lidstaat of de beheerautoriteit het evaluatieplan uiterlijk **een jaar na het besluit tot goedkeuring van het programma** indient bij het monitoringcomité”.

Toepassingsgebied en doelstellingen van het plan

Toepassingsgebied

Het voorgestelde evaluatieplan betreft uitsluitend het EFRO-programma 2021-2027 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dat werd aangenomen op 23.03.2023. Het plan werd opgesteld door de directie EFRO van de GOB, die optreedt als beheerautoriteit van het programma.

Ter herinnering: de EFRO-programmering 2021-2027 voor het BHG beoogt **de cohesie op het grondgebied te versterken via steun voor 8 geselecteerde specifieke doelstellingen** (die kaderen binnen de voor het EFRO bepaalde doelstellingen en met inachtneming van de regelgevingscontext en

de situatie van het gewest) en rekening houdend met de prioritaire investeringsbehoeften en de mate waarin wordt bijgedragen tot de cohesiedoelstelling.

De bijgevoegde tabel geeft een overzicht van het programma (SD's en soorten acties) waarop het evaluatieplan betrekking heeft.

Doelstellingen

Dit plan heeft als hoofddoel **de evaluaties te plannen en te coördineren** die zullen plaatsvinden tijdens de programmeerperiode 2021-2027. Het evaluatieplan bepaalt de fasen, de regels voor de uitvoering en opvolging van de evaluaties en de communicatie erover alsook de ingezette middelen. Via dit plan is het met name mogelijk om **vooraf te bepalen welke middelen nodig zijn** voor een goed verloop van de geplande evaluaties.

Het plan is evenwel ruimer opgevat dan een loutere oplijsting van de evaluaties en is bedoeld als een **strategische tool** ter ondersteuning van de sturing en het welslagen van het programma, meer bepaald inzake het bereiken van de doelstellingen en meer algemeen inzake het verbeteren van de economische en sociale cohesie op het Brusselse grondgebied. Het heeft ook als doel te anticiperen op de evaluatiebehoeften en de interne mechanismen voor te stellen die de directie EFRO in staat zullen stellen aan die behoeften te voldoen.

De evaluaties zijn niet enkel een in de regelgeving opgelegde verplichting maar maken het ook mogelijk om *na afloop* na te gaan welke toegevoegde waarde de Europese financiering had voor het gewest en hoe ze heeft bijgedragen tot verandering (als bepaald in de “veranderingstheorie”).

Evaluatie is een belangrijk stap vanuit beleidsoogpunt, zowel vóór als na de besluitvorming. Een evaluatie maakt het immers mogelijk lessen te trekken uit wat er gewerkt heeft en wat niet om zo een eventueel kennishiaat (“knowledge gap”) op te vullen dankzij bijkomende inzichten die bijdragen tot het verwerven en consolideren van kennis en het aanpassen van toekomstige maatregelen. Het evaluatieplan is dus bedoeld voor het plannen en voorbereiden van de evaluaties zodat deze volledig tot hun recht komen en optimaal ingepast kunnen worden in de beleidscyclus. De evaluatie zal eveneens dienen om aan te tonen dat de overheidsmiddelen optimaal aangewend werden (transparantie) en om rekenschap te geven over het gebruik van de fondsen en de complementariteit ervan met andere overheidsfinancieringen.

Het evaluatieplan is overigens een **iteratieve tool**. Het wordt samen met het programma bijgewerkt. In dat verband wordt er voorafgaand aan de evaluaties een “veranderingstheorie” uitgewerkt die zo vaak als nodig wordt aangepast. Het evaluatieplan wordt bijgewerkt volgens de voortgang van het programma en de wijzigingen of bijsturingen waartoe beslist wordt tijdens de uitvoering.

De belangrijkste doelstellingen van het plan kunnen als volgt worden samengevat:

1. **Over een gemeenschappelijk kader beschikken** voor alle verrichte evaluaties in het kader van het programma ter verbetering van de kwaliteit en de samenhang;
2. **Voortdurende verbetering** van de relevantie, het opzet, de uitvoering, de doeltreffendheid, de doelmatigheid en de impact van het programma 2021-2027;
3. **Zich ervan vergewissen dat de evaluatieresultaten goed benut worden** bij alle partijen die bij het programma betrokken zijn, om hen meer bepaald in staat te stellen de behaalde resultaten en verwezenlijkingen te beoordelen (“knowledge sharing”) en er desgevallend rekening mee te houden bij de uitwerking van de volgende programmering.

Coördinatie met de andere (al dan niet EFRO-)programma's

Momenteel is er geen gemeenschappelijke evaluatie met andere Europese programma's (EFRO, ESF of andere) gepland, gelet op de beschikbare middelen maar ook omdat het van belang is te focussen op de complementariteit van het EFRO met het (gewestelijke) beleid voor de thema's uit het programma veeleer dan met Europese beleidslijnen waarmee minder rechtstreeks verband bestaat. Er valt ook op te merken dat wegens het principe van thematische focus de beschikbare middelen voor sociale thema's vrij beperkt zijn en dat de investeringsgerichte middelen toegespitst zijn op thema's (strategieën voor territoriale ontwikkeling en integratie van kwetsbare doelgroepen inzake huisvesting) die niet aanbod komen in de ESF+-programma's.

De beheerautoriteit sluit evenwel niet uit dat er in een latere fase een gemeenschappelijke benadering komt, afhankelijk van het invoeren van een dialoog met de andere Belgische en/of Europese beheerautoriteiten.

Er wordt niettemin overwogen om regelmatig onze Vlaamse en Waalse collega's te ontmoeten om onze ervaringen en goede praktijken op het vlak van evaluatie te delen.

2. Sturing en bestuur van het evaluatieplan

Hieronder lichten we eerst de mechanismen toe die ten grondslag liggen aan de evaluaties.

Vervolgens stellen we de instanties voor die betrokken zijn bij de uitvoering van het evaluatieplan.

De bestuursprocedures en -mechanismen voor de evaluaties

Basisprincipes

Met het oog op de goede uitvoering van de evaluaties moeten bepaalde interne¹ organisatieprincipes gekend zijn en nageleefd worden:

- De evaluaties zijn onlosmakelijk verbonden met het monitoringsysteem dat van toepassing is tijdens de volledige uitvoeringsperiode. De evaluaties zijn evenwel niet beperkt tot de gegevens die afkomstig zijn van de monitoring (met name de indicatorwaarden) en omvatten

¹ Het gaat wel degelijk om principes in verband met de interne organisatie van de beheerautoriteit. Verderop gaan we in op de uitvoeringsprincipes voor de evaluaties, die de kwaliteit en geloofwaardigheid van de evaluaties moeten waarborgen.

ook andere gegevensbronnen. Deze bronnen worden voor zover mogelijk gepreciseerd vóór de start van de evaluaties. Niet alle gegevens zijn immers even gemakkelijk te verkrijgen. Het is van belang een beeld te hebben van wat haalbaar is en wat niet.

- In overeenstemming met wat voorafgaat zal er nauwe samenwerking plaatsvinden tussen de persoon die de evaluaties uitvoert en de persoon die instaat voor de indicatoren, voor zover er twee verschillende personen verantwoordelijk zijn voor deze twee “onderdelen”;
- Beschikken over een veranderingstheorie² is een essentiële vereiste voor elke evaluatie. Om een evaluatie uit te voeren is immers een basisreferentiekader nodig en de veranderingstheorie vervult deze functie. Welke veranderingen beoogt het programma? Op welke uitgangspunten berust de actiologica van het programma?
- Het is van belang een transversaal beeld te hebben van de EFRO-programmering. In dat verband is het belangrijk dat de personen die instaan voor de evaluaties en de indicatoren worden geïnformeerd over of zelfs betrokken bij het opstellen van het programma, de selectie van de concrete acties en de opvolging van de projecten.
- Vóór elke evaluatie stellen de evaluatieverantwoordelijken bij de beheerautoriteit een evaluatiemandaat op. Daarin wordt een stuurgroep voor de evaluatie aangewezen. Het mandaat verduidelijkt de regelgevingscontext (en verwijst dus naar dit evaluatieplan), het sturingssysteem en de timing voor de evaluatie, evenals de vragen en beperkingen. Als zodanig vereist het beleidsmatige validatie.
- Alle evaluatieverslagen moeten minstens gepubliceerd worden op de EFRO-website.

Mechanismen om te voorzien in de vraag naar evaluatie (met name die van de Europese Commissie)

Momenteel past de directie EFRO al bepaalde maatregelen en procedures toe om te voldoen aan de vereisten van “een resultaatgericht beheer”, dat met name aangemoedigd wordt in de Europese regelgeving (zoals aangegeven hierboven).

Een eerste procedure bestaat erin de interne inwinning van de indicatoren te organiseren. (Hiervoor werd een lid van de directie aangewezen.) De huidige procedure (die bij het plan is gevoegd) wordt binnenkort bijgewerkt met het oog op een aangepaste opvolging van de programmering 2021-2027.

Concreet wordt de opvolging van de EFRO-projecten verdeeld over meerdere “beheerders” bij de Beheerautoriteit. In 2014-2020 werden de geselecteerde projecten opgevolgd door de leden van de directie EFRO zonder de thematische verdeling tussen de assen te volgen. Eenzelfde beheerder kon tegelijk projecten van as 1, as 2, as 3 en as 4 volgen, met als gevolg dat de beheerder niet systematisch een transversaal beeld had van de indicatoren of de doelstellingen van de assen van het programma 2014-2020.

²“Elk programma berust op overtuigingen, veronderstellingen en hypothesen over hoe de verandering tot stand komt - over hoe mensen, organisaties, beleidssystemen of ecosystemen werken. De veranderingstheorie houdt in dat deze talrijke onderliggende aannames over hoe de verandering tot stand zal komen in een programma gekoppeld worden”.

Voor de programmering 2021-2027 zal de verdeling gebaseerd zijn op een meer specifieke benadering per (specifieke of strategische) doelstelling, zodat elke beheerder zich in de mate van het mogelijke kan “specialiseren” in een strategische (of specifieke) doelstelling van het programma en als zodanig de opvolging van indicatoren kan coördineren voor de SD waarvoor hij verantwoordelijk is. Deze specialisatie moet de beheerders in staat stellen een transversaal beeld te krijgen van een groep projecten en er het verloop en de uitvoering van op te volgen en niet louter de financiële prestaties. Dit voorstel, waarop de beheerautoriteit al anticipeerde, komt ook tegemoet aan een aanbeveling uit de evaluatie van de vorige periode (verslag Technopolis).

Deze nieuwe procedure zal worden bijgewerkt en zal bij het evaluatieplan gevoegd worden.

Voor andere procedures is het werk nog aan de gang. Deze zullen binnenkort klaar zijn. Ze hebben tot doel het evaluatiewerk te ondersteunen en ervoor te zorgen dat het nut heeft.

Wat betreft de mechanismen die tijdens deze programmeerperiode ontwikkeld zullen worden, vermelden we:

- Meer betrokkenheid bij de evaluaties bewerkstellingen door te opteren voor meer participatieve evaluaties. Daartoe zal een denkoefening plaatsvinden over de middelen die het mogelijk moeten maken een groter beroep te doen op de leden van de directie EFRO en de **andere besturen**, partners en actoren die betrokken zijn bij beleid met EFRO-steun (met name de organen die de eindbegunstigden vertegenwoordigen), desgevallend in de evaluatiestuurgroepen. Hiervoor moeten de actoren evenwel eerst in kaart gebracht en geïdentificeerd worden;
- Bij de beheerautoriteit zal de cel Programmering erop toezien dat de activiteiten in verband met de rapportering, indicatoropvolging en evaluatie beter geïntegreerd en gestructureerd worden met het oog op een betere werking;
- Er zal een vademecum “Monitoring en evaluatie” uitgewerkt worden met onder meer de resultaten van een denkoefening over het verzamelen van de gegevens en de voorbereiding van de evaluaties en over hoe de aanbevelingen uit de evaluaties verwerkt en benut kunnen worden.

Bij de evaluatie betrokken instanties

Het EFRO-programma 2021-2027 wordt uitgevoerd door de directie EFRO van Brussels International (een van de acht besturen van de GOB). De taakverdeling tussen de bij de evaluatie betrokken actoren gebeurt zodanig dat de evaluatiefuncties (mandaatbepaling, sturing, enquêtes en analyses, formulering van eventuele aanbevelingen, verspreiding van de resultaten) samenhangend en transparant vervuld worden.

De adviesinstantie: het opvolgingscomité

Het opvolgingscomité keurt het evaluatieplan goed.

De conclusies van de verrichte evaluaties worden meegedeeld door de beheerautoriteit aan het opvolgingscomité dat op basis daarvan aanbevelingen kan formuleren voor de uitvoering van het programma.

De technische instantie: de beheerautoriteit

De beheerautoriteit coördineert het evaluatieproces. Als zodanig zorgt ze voor de uitvoering van het evaluatieplan en een goede verspreiding van evaluatieresultaten.

Ze voorziet ook in het nodige personeel en de nodige financiële middelen voor de in dit plan beoogde evaluaties. De beheerautoriteit zorgt voor een gepast monitoringsysteem en coördineert het inwinnen van de nodige gegevens voor het bijhouden van de indicatoren waarin het programma voorziet (zie verder). Ten slotte biedt ze zo nodig de projectdragers methodologische ondersteuning voor het opzetten van een opvolgingssysteem (richtnota en opleiding, methodologisch advies) en eventueel het uitwerken van specifieke evaluatieprocessen voor de projecten.

Wat betreft de uitvoering van de evaluaties stelt de beheerautoriteit meer specifiek het evaluatieplan op en werkt het indien nodig bij. Ze voert het evaluatieplan uit. Dit omvat meer specifiek:

- De evaluatiemandaten opstellen en de stuurgroepen oprichten,
- De bestekken opstellen voor het inschakelen van de nodige expertise,
- De offertes analyseren en de opdrachten toewijzen,
- De evaluaties superviseren, het secretariaat van de stuurgroep waarnemen en zorgen voor de dagelijkse opvolging met de dienstverlener,
- Zorgen voor de verspreiding van de verslagen en de resultaten bij de betrokken instanties en het publiek,
- De aanbevelingen naar aanleiding van de evaluaties opvolgen.

De instantie voor methodologische en wetenschappelijke expertise: de stuurgroep

Zoals eerder vermeld wordt er naast de beheerautoriteit ook technische expertise ingeschakeld om te komen tot evaluaties van de best mogelijke kwaliteit. Deze expertise kan afkomstig zijn uit de gewestelijke administratie en/of andere overheidsinstellingen, onderzoeksinstellingen of universiteiten, naargelang van de betrokken aangelegenheid.

De stuurgroep neemt kennis van het haar toegewezen evaluatiemandaat en van het verrichte werk (tools voor gegevensinwinning, verslagen, nota's, enz.), vergadert regelmatig om de belangrijke stappen in de evaluatie te valideren en valideert de geloofwaardigheid van de studieresultaten. Indien nodig stuurt ze het werk bij.

Ten slotte heeft de stuurgroep ook als opdracht de "meta-evaluatie" te valideren. Daarin wordt het verrichte werk beoordeeld aan de hand van de SEVAL-standaarden³. Dit gebeurt door de

³ https://zewo.ch/wp-content/uploads/2019/08/Standards-SEVAL-2016_f.pdf

beheerautoriteit. De beheerautoriteit deelt de conclusies van deze meta-evaluatie ter informatie mee aan het opvolgingscomité.

De evaluatoren (of het evaluatieteam)

De evaluatieteams worden aangewezen via een aanbestedingsprocedure. Op te merken valt dat de tussentijdse evaluatie is weggelaten uit dit evaluatieplan. Hoewel ze aanleiding kan geven tot bepaalde aanpassingen van het programma (die wel worden opgenomen in de eigenlijke evaluaties), zal ze verricht worden door de directie EFRO aangezien de daarbij ingezamelde informatie meer betrekking heeft op de context dan op een individuele beoordeling van de financieringen.

De uitvoerders van de evaluaties (en dus niet van de tussentijdse evaluatie) hebben als opdracht evaluaties te verrichten overeenkomstig de bestekken, op basis van de in hun offerte bepaalde methodologie, die indien nodig tijdens de uitvoering van de opdracht aangepast kan worden in overleg met de stuurgroep.

De directie EFRO streeft ernaar het evaluatieteam zo veel mogelijk vrijheid te laten in de keuze van de methodologie. Het evaluatieteam moet in zijn offerte dus aantonen waarom die methodologie relevant is in het licht van de doelstellingen. Dit geldt als een essentieel gunningscriterium bij de analyse van de offertes.

Andere betrokken partijen

Afgezien van deze “klassieke” organen zal de directie EFRO waar nodig en nuttig een beroep doen op andere betrokken partijen, van wie de rol in meer of mindere mate uitvoerend of adviserend kan zijn, naargelang van de evaluaties.

Richtprincipes voor een kwaliteitsvolle evaluatie

Om de kwaliteit en bruikbaarheid van de evaluaties te verhogen, is het nodig basisprincipes te bepalen voor het opzetten en uitvoeren van elke studie, alsook voor het benutten van de resultaten ervan. De sturing van elke evaluatie zal verlopen volgens de evaluatieprincipes van de Swiss Evaluation Society (SEVAL) (opgenomen in de bijlagen bij dit plan).

Aangewende middelen voor een kwaliteitsvolle evaluatie

Artikel 44 §4 van verordening (EU) nr. 2021/1060 bepaalt het volgende: “De lidstaat of de beheerautoriteit zorgt voor het opzetten van de nodige procedures voor het opstellen en verzamelen van de voor evaluaties vereiste gegevens”.

Personeel en financiële middelen

De evaluaties van het EFRO-programma 2021-2027 worden gefinancierd via het budget voor technische bijstand. Voor de volledige programmeringsperiode is er voorzien in € 300.000 voor evaluaties en andere studies.

De beheerautoriteit schakelt overigens het nodige interne personeel in voor de coördinatie van het evaluatieproces. Zo staan twee projectbeheerders bij de directie EFRO transversaal in voor de

monitoring en evaluatie van het programma. Zij moeten met name expertise inwinnen bij de gewestelijke besturen, andere overheidsinstellingen, onderzoekscentra en universiteiten met het oog op de samenstelling van een ad-hocstuurgroep voor elke uit te voeren evaluatie.

Het is van belang te beschikken over voldoende intern personeel om te voorzien in de evaluatiebehoeften voor de EFRO-fondsen en ervoor te zorgen dat het voor die opdracht aangewezen personeel beschikt over toereikende kennis ter zake. Het verdient dus aanbeveling minstens 1 VTE in te zetten voor de monitoring en evaluatie (of twee halve zoals het geval is op het ogenblik dat dit plan wordt opgesteld) en de betrokkene(n) de nodige opleiding te laten volgen.

De betrokkenheid van dit team bij het evaluatiewerk via een kritische analyse van de geproduceerde evaluatiedocumenten en de samenhang met het door het programma gesteunde beleid is essentieel om ervoor te zorgen dat de consultants die de evaluatie verrichten werk leveren dat bijdraagt tot een verbetering van de werkpraktijken en een gepaste en gedetailleerde evaluatie van de situaties waarvoor de programmering een antwoord moet bieden.

Er wordt ten slotte op gewezen dat dit team ook rechtstreeks betrokken zal zijn bij de tussentijdse evaluatie (gelet op zijn competenties en om er met name voor te zorgen dat de evaluaties in overeenstemming zijn met de tussentijdse bevindingen).

Opleiding van het personeel

Om de deskundigheid van haar personeel steeds verder aan te scherpen, voorziet de beheerautoriteit binnen de grenzen van het beschikbare budget in de nodige middelen om haar evaluatieteam in staat te stellen opleiding te volgen en zijn competenties uit te breiden.

De onderstaande tabel geeft het minimumprogramma voor de beoogde opleidingen weer. Tijdens de programmeringsperiode kunnen er nog andere opleidingen aan toegevoegd worden, volgens de opportuniteiten en de behoeften van het evaluatieteam.

Titel van de opleiding	Doelstellingen	Organisatie	Voorziene datum
Deelname aan het Evaluation Network van het DG REGIO	Doorlopende bijscholing rond evaluatie in verband met de Europese structuur- en investeringsfondsen en uitwisseling van goede praktijken	EC / DG Regio – Evaluation Unit	2 à 4 keer per jaar
Summer School – Evaluation Helpdesk / DG REGIO	Deze zomerschool is een interessante gelegenheid om opleiding te volgen en	DG REGIO	1 keer per jaar

	dieper in te gaan op specifieke onderwerpen. Beide beheerders zullen ze in de mate van het mogelijke bijwonen (als hun agenda het toelaat). Deze opleiding biedt ook gelegenheid om medewerkers van ander beheerautoriteiten te ontmoeten die gelijkaardige taken verrichten (monitoring en evaluatie)		
Conferences on Evaluation of EU Cohesion Policy	Deze conferenties bieden eveneens een interessante gelegenheid om op de hoogte te blijven van de goede evaluatiepraktijken.	DG REGIO	Om de twee of drie jaar

Communicatie en verspreiding van de resultaten

Na elke evaluatie worden de resultaten en aanbevelingen opgevolgd door de directie EFRO. Er zal een communicatiestrategie voorgesteld worden in samenwerking met de persoon (personen) die bij de directie EFRO communicatietaken vervullen.

3. Indicatief programma voor de evaluaties van het programma 2021-2027

Het opvolgingssysteem als voorwaarde met het oog op evaluatie

Opvolging en evaluatie hangen nauw samen. Voor de evaluatie van het programma is het immers vereist dat er (fysieke en financiële) basisgegevens beschikbaar zijn die inzicht geven in de evaluatiecontext.

De beheerautoriteit maakt gebruik van een opvolgingssysteem dat hoofdzakelijk berust op een boordtabel voor de opvolging van de realisatie- en resultaatsindicatoren van het programma, waarin de gegevens van elk project worden opgenomen. Het systeem heeft tot doel het verloop van de indicatorwaarden te analyseren op drie niveaus: per project, per specifieke doelstelling en per strategische doelstelling. Het stelt de beheerautoriteit in staat om de voortgang van de projecten en het programma te volgen en de aandacht te vestigen op indicatorwaarden die afwijken van de streefwaarden voor 2024 en 2029. Het opvolgingssysteem is dus niet alleen een voorafgaande vereiste voor de evaluatie maar kan ook waarschuwen als het indicatorwaarden vaststelt die ernstig afwijken van de doelstellingen of bij een onvoorzien verloop.

Programma voor het evaluatiewerk tijdens de programmering 2021-2027

1. Analyse en bepaling van de behoeften en samenhang tussen de voor 2021-2027 geplande evaluaties

Alvorens dieper in te gaan op de inhoud van de verschillende voorgestelde evaluaties, is het belangrijk om de beperkingen, kansen en uitdagingen te schetsen die gepaard gaan met de uitwerking van het evaluatieprogramma. Bij de keuze en omschrijving van de evaluaties wordt rekening gehouden met meerdere factoren, waaronder de vaststellingen uit vroegere periodes en in het bijzonder 2014-2020, onze behoeften qua kennis, het beschikbare budget of de ontwikkelingen in de Europese regelgeving en in het bijzonder de rapporteringsvereisten voor de periode 2021-2027

Het beschikbare budget (300.000 euro incl. btw) is een eerste essentieel gegeven. Gelet op dit vrij beperkte budget hebben wij ervoor geopteerd om onze evaluaties te stroomlijnen en ons voor deze periode toe te spitsen op drie evaluaties. Meer evaluaties zou immers moeilijk geweest zijn zonder aan kwaliteit in te boeten. Om desondanks nieuwe kennis te kunnen verwerven over belangrijke maar minder prioritaire thema's (bijvoorbeeld het gebruik van de financiële instrumenten of de toepassing van het DNSH-principe), zal waar mogelijk voorzien worden in zelfevaluatie als de behoefte daartoe zich voordoet, eventueel met de hulp van een bevoegd gewestelijk bestuur als dit daarmee instemt.

De directie EFRO wenst er overigens voor te zorgen dat haar evaluaties maximaal bruikbaar zijn. De evaluaties zullen nuttiger worden als de juiste vragen op het juiste moment gesteld worden en als ze aansluiten bij de timing van de programmering. In 2014-2020 werd immers vastgesteld dat een *eigenlijke* impactanalyse slechts zeer gedeeltelijk mogelijk was bij het aflopen van de programmaperiode omdat de projecten dan weliswaar voor het merendeel voltooid zijn maar nog geen volledige uitwerking hebben; dit is pas het geval na één of twee werkingsjaren.

Verder zullen de evaluaties nuttiger zijn naarmate de conclusies beschikbaar zijn op een gepast tijdstip in de beleidscyclus. De conclusies van de twee impactanalyses van 2014-2020 kwamen immers te laat om ten volle verwerkt te kunnen worden in de nieuwe programmering. Daartegenover staat dat de tussentijdse evaluatie voor 2014-2020 zeer waardevolle aanbevelingen heeft opgeleverd voor de directie EFRO met het oog op de voorbereiding van de nieuwe programmeringsperiode 2021-2027, meer bepaald wat betreft de selectie van de concrete acties.

In het hieronder voorgestelde programma is daarmee rekening gehouden. Er valt evenwel op te merken dat de inhoud van de tweede en de derde evaluatie later verfijnd zal worden, rekening houdend met de veranderingstheorie van het programma, die nog uitgewerkt moet worden in het kader van de tussentijdse evaluatie. Typologisch zullen de evaluaties zeer waarschijnlijk geen wijzigingen meer ondergaan (behoud van de drie hieronder voorgestelde evaluaties), maar de betreffende onderwerpen en de evaluatievragen zullen worden gepreciseerd en verantwoord in de evaluatiemandaten die voorafgaand aan de evaluaties opgesteld zullen worden.

2. Voorgestelde evaluaties

De onderstaande tabel geeft een beknopt overzicht van de beoogde evaluaties voor de periode 2021-2027. In het volgende deel wordt dieper ingegaan op de evaluatiecriteria, de te stellen vragen en het vrijgemaakte budget.

	Wat	Waarom	Wanneer	Verwerking van de resultaten
1 -	<i>Evaluatie van de participatieve processen voor EFRO-projecten die geselecteerd werden in het kader van de SD's 5.1, 4.3 en 2.7</i>	Deze evaluatie maakt deel uit van een ruimer proefproject dat de directie EFRO heeft opgezet met Metrolab (onderzoekscentrum UCL/ULB), met de medewerking van het DG REGIO en de OESO. De studie is bedoeld om een stand van zaken op te maken van de participatieve processen die de projectdragers hebben ingevoerd, maar ook om na te gaan hoe deze processen meer in het algemeen beter ingang kunnen vinden. De studie zal toegespitst worden op een beperkt aantal SD's.	1 ^{ste} semester 2024	De resultaten zullen onmiddellijk aangewend worden om de uitvoering van de projecten 2021-2027 te verbeteren en de gunstige resultaten van het proefproject zullen waar mogelijk benut worden voor andere SD's van het programma en zullen structureel opgenomen worden in de volgende programmering. Voorafgaand aan de selectieprocedure zal er verwezen worden naar de tools Metrolab/perspective.
2	<i>Voorbereiding vervolg na 2027 (ontwerpkwaliteit)</i>	Deze evaluatie zal leiden tot een eerste denkoefening op basis van de ervaringen met het programma 2021-2027 (ontwerp, selectie, uitvoeringsstart) met het oog op de voorbereiding van het vervolg na 2027 aan de hand van een evaluatie van de "ontwerpkwaliteit".	2026-2027	De resultaten kunnen aangewend worden bij de voorbereiding van de volgende programmeringsperiode, die in de loop van 2026 van start gaat, en de aanbevelingen kunnen in acht genomen worden bij het opzetten en uitvoeren van het volgende programma.
3	<i>Impactevaluatie</i>	Deze evaluatie is bestemd om de toegevoegde waarde te beoordelen die EFRO met zich meebrengt, evenals de samenhang van het programma met het overheidsbeleid voor de betrokken SD's. Met het oog op stroomlijning en	2027 - 2028	Deze impactevaluatie zou een algemeen beeld moeten geven van de impact die het EFRO-programma teweegbrengt. De

		bruikbaarheid zou de evaluatie toegespitst moeten worden op welbepaalde “strategische” SD’s in plaats van het volledige programma bestrijken. Bij deze evaluatie zou ook rekening gehouden kunnen worden met de impact van eerdere programmeringen om zo een globaal beeld te krijgen van een bepaalde sector (bv. steun voor kmo’s en ondernemers, steun voor de circulaire economie, ...)		conclusies en aanbevelingen zouden deels in aanmerking genomen moeten worden bij de voorbereiding en in de eerste uitvoeringsfasen van het volgende programma en zouden verspreid moeten worden naar het grote publiek.
--	--	---	--	---

a) [Evaluatie van de participatiesystemen binnen de EFRO-projecten \(5.1 en 4.3\) in het kader van de uitvoering van het EFRO-programma 2021-2027](#)

Vooreerst stellen wij een eerste gerichte evaluatie voor, naar aanleiding van een in de praktijk vastgestelde mogelijkheid, waarbij de mate van “burgerparticipatie” in de EFRO-projecten 2021-2027 in het BHG meer verregaand wordt gemeten. Deze evaluatie zal een onderdeel vormen van het project van de directie EFRO in het kader van de projectoproep van het DG REGIO en de OESO inzake “Innovative implementation of the partnership principle in cohesion policy – phase 2”. Dit project, dat wordt uitgevoerd in samenwerking met Metrolab, heeft tot doel de EFRO-begunstigden praktische fiches te verschaffen over het opzetten van participatieve systemen om zo de legitimiteit en de kwaliteit van de via het EFRO gefinancierde projecten te verhogen.

Een deel van het evaluatiebudget zal bestemd worden voor de financiering van een inleidende studie die beoogt de huidige kennis en participatieve benaderingen van de projectdragers in kaart te brengen.

Er zal evenwel gefocust worden op een beperkt aantal SD’s. Op het ogenblik van de studie zullen immers niet alle projectoproepen afgesloten zijn en zullen nog niet alle projecten geselecteerd zijn. Omwille van de efficiëntie verdient het bovendien de voorkeur om het bereik van de studie te beperken tot projecten met een sociale impact of projecten die uitgesproken in het teken staan van stadstransformatie. Een project voor toegepast onderzoek heeft uiteindelijk een sociale impact, maar wordt hoofdzakelijk in het labo uitgevoerd en vereist als zodanig niet echt een participatieve benadering. Een project voor wijkvoorzieningen of een project met veel sociale impact vindt daarentegen veel baat bij de betrokkenheid van alle partijen.

b) [Vorbereiding voor wat volgt na 2027 \(ontwerpqualiteit\)](#)

De beheerautoriteit streeft er ook naar de volgende programmering efficiënt voor te bereiden. Dit voorbereidingswerk gaat van start in 2026. Daarom wordt er een tweede evaluatie georganiseerd die focust op de lopende programmering. Deze denkoefening moet leiden tot verbeteringen in de periode na 2027. De beheerautoriteit wenst immers te beschikken over een externe kijk op de wijze waarop

het programma is opgebouwd, en beoogt de mogelijke doelgroepen nauwkeuriger af te bakenen. De evaluaties van de vorige periodes brachten immers gebreken aan het licht wat betreft het (al dan niet) in aanmerking nemen van doelgroepen (bv. sociale en solidaire economie, kleine spelers met weinig interne middelen om de aan het EFRO verbonden administratieve lasten op te vangen, ...). Het is ook gebleken dat het EFRO er voor bepaalde thema's niet altijd in slaagde een wezenlijke verandering teweeg te brengen. Het zal dus nuttig zijn nieuwe kennis te verwerven over onze doelgroepen en onze mogelijke "kerntaken" en na te gaan in welke domeinen het EFRO in de toekomst een rol kan spelen in Brussel. Deze tweede "studie/evaluatie" zou dus antwoorden moeten kunnen bieden op voornoemde vragen.

Deze evaluatie zou het mogelijk moeten maken om op basis van de beschikbare gegevens over de uitvoering van het programma 2021-2027 het voorbereidend werk te starten voor wat volgt na 2027 en ook om een standpunt in te nemen over de communicatiestrategie voor het programma en meer algemeen over de beschikbaarheid en aantrekkelijkheid van de EFRO-financiering in Brussel.

De evaluatie moet resulteren in een analyse van de problemen die zich voordeden bij de uitvoering van het programma en moet lessen trekken op basis van de resultaten en de eerste impact van het programma. Deze analyse zal wegens de beperkte middelen waarover we beschikken toegespitst worden op een selectie van thema's waarvan de keuze later zal gebeuren. De evaluatie kan (moet) ook rekening houden met de evaluaties van eerdere programma's (bijvoorbeeld 2014-2020) of zelfs via andere programmeringen gefinancierde projecten opnemen in de analyse.

Tot nog toe werden volgende vragen vooropgesteld als leidraad voor de evaluatie:

- Welke zijn de doelgroepen van de EFRO-financiering in Brussel? Welke doelgroepen zouden het moeten zijn?
- Hoe worden de doelgroepen van het programma (d.w.z. de projectdragers) bepaald?
- Op welke thema's zou het programma prioritair moeten worden afgestemd? Hoe kunnen deze beter gekozen worden?
- Wat zijn de belangrijkste problemen die zich in 2021-2027 voordeden (voor elk van de geëvalueerde thema's de werkelijke en mogelijke problemen nagaan om te komen tot een meer objectieve keuze van na 2027 te steunen thema's).
- Enz.

Algemeen beschouwd betreft deze evaluatie de "ontwerpkwaliteit".

Zoals hierboven gepreciseerd werd, zullen de thema's en vragen verder gepreciseerd worden in de evaluatiemandaten en zal er indien nodig bijsturing plaatsvinden om rekening te houden met de tussentijdse evaluatie.

c) Impactevaluatie (samenhang en toegevoegde waarde)

De impactevaluatie *achteraf*, die wordt opgelegd in de regelgeving, moet idealiter berusten op zeer concrete gegevens. Waar mogelijk moet de evaluatie ingaan op de eerste waarneembare impact van het programma 2021-2027 en de toegevoegde waarde van de financieringen voor de beoogde sectoren. Deze evaluatie zou evenwel tijdig afgerond moeten worden om de aanbevelingen te kunnen verwerken in de volgende programmering. Naargelang van de voortgang van de programmering kunnen de evaluatievragen dus betrekking hebben op verschillende beoordelingscriteria (samenhang, toegevoegde waarde, efficiëntie, ...). Niet alle specifieke doelstellingen kunnen evenwel aan bod komen. Er moet gefocust worden op de meest kritieke (zie verder). Dankzij de gegevens uit de “kwalitatieve monitoring” die werd opgezet door de begunstigden van de selectie en de directie EFRO is het bovendien mogelijk impact op te merken die niet als zodanig werd beoogd met het programma.

Deze evaluatie moet de toegevoegde waarde beoordelen die de “EFRO+BHG”-financieringen opleveren in Brussel. De evaluatie moet verder focussen op een analyse van de samenhang en complementariteit van het EFRO met het andere BHG-beleid.

Momenteel is het onze bedoeling in de impactanalyse te focussen op de volgende specifieke (thematische) doelstellingen:

- Specifieke doelstelling 1.2 Ten volle de voordelen van digitalisering benutten ten behoeve van burgers, bedrijven, en overheden
- Specifieke doelstelling 2.1 Bevorderen van energie-efficiëntie
- Specifieke doelstelling 1.3 Versterken van de groei en het concurrentievermogen van kmo's
- Specifieke doelstelling 5.1 - Maatregelen nemen ten gunste van een geïntegreerde sociale, economische en ecologische ontwikkeling, het culturele erfgoed en veiligheid in stedelijke gebieden

Volgende vragen worden voorgesteld:

- In welke mate heeft het EFRO-programma 2021-2027 bijgedragen tot het vervullen van de behoeften van de in het programma gespecificeerde doelgroepen?
- Welke toegevoegde waarde heeft het EFRO (Europese middelen en cofinanciering) gebracht voor het beleid waarop de specifieke doelstellingen betrekking hebben?

Zoals hierboven gepreciseerd werd, zullen de thema's en vragen verder gepreciseerd worden in de evaluatiemandaten en zal er indien nodig bijsturing plaatsvinden om rekening te houden met de tussentijdse evaluatie.

d) Andere evaluaties

De andere transversale thema's (zoals de principes van gendergelijkheid, niet-discriminatie en duurzame ontwikkeling) werden geëvalueerd in 2014-2020. Het is dus niet gepland om deze thema's in 2021-2027 opnieuw te evalueren, maar mocht er nood aan blijken tijdens de programmeringsperiode kunnen ze opgenomen worden in de impactevaluatie via evaluatievragen.

Zoals eerder aangegeven werd de evaluatie van de resultaten van de tussentijdse evaluatie uit dit evaluatieplan gelicht. Het gaat om werk dat verricht zal worden door de directie EFRO omdat het veeleer betrekking heeft op het verzamelen van contextgegevens dan op een individuele evaluatie van de financieringen. Indien nodig kan een klein budget (maximaal 30.000 euro) vrijgemaakt worden voor het inschakelen van expertise ter ondersteuning van bepaalde meer specifieke of complexe analyses in het kader van de tussentijdse evaluatie.

Bijlage 1 Samenvattende fiches

Evaluatie nr.	1
Benaming van de evaluatie	Evaluatie van de participatieve processen in de EFRO-projecten 2021-2027
Thema('s)	Participatieve benadering
Doelstellingen en verhoopte resultaten	Beschikken over praktische tools/fiches om participatie binnen de EFRO-projecten aan te moedigen.
Voorstel van evaluatievragen	In welke mate passen de projectdragers participatiesystemen toe in hun project?
Evaluatiecriteria	Uitvoeringskwaliteit
Vooropgestelde methodes	Vragenlijst voor de projectdragers (kwalitatieve analyse)
Beschikbare gegevens	De gegevens worden rechtstreeks bij de projectdragers ingewonnen. Ook de kandidatuur dossiers zijn een belangrijke gegevensbron.
Doelgroep van de evaluatie	Projectdragers SD 5.1, 4.3 (en 2.7?) en bij uitbreiding alle huidige en toekomstige EFRO-projectdragers; Beheerautoriteit (gebruik en verwerking van de resultaten bij de uitvoering van het programma)
Timing en duur van de evaluatie	Deze studie is gepland voor de eerste helft van 2024 en zou ongeveer twee maanden in beslag nemen.
Indicatief budget	7.691,00 euro excl. btw + 1615,11 euro btw = 9.306,11 euro

Evaluatie nr.	2
Benaming van de evaluatie	Evaluatie ter voorbereiding van het vervolg na 2027
Thema('s)	Sectoren later te bepalen. De evaluatie zal gedeeltelijk ook betrekking hebben op de communicatiestrategie van het programma en het partnerschapsprincipe.

Doelstellingen en verhoopte resultaten	Beschikken over aanbevelingen ter voorbereiding van het volgende EFRO-programma na 2027. De sectoren bepalen die gesteund moeten worden met het toekomstige EFRO-programma.
Voorstel van evaluatievragen	Zie hierboven
Evaluatiecriteria	Externe samenhang, relevantie, ontwerp kwaliteit
Vooropgestelde methodes	Later te bepalen
Beschikbare gegevens	Programma 2021-2027, Kandidatuurdossiers, Overeenkomsten, Semestriële projectverslagen, EC-rapportering, Nationale / gewestelijke strategische documenten, vorige evaluaties, gegevens afkomstige van de monitoring (indicatoren), enz.
Doelgroep van de evaluatie	Beheerautoriteit, huidige en mogelijke projectdragers, beleidsmakers
Timing en duur van de evaluatie	Deze evaluatie is gepland voor de eerste helft van 2025 en zou 6 tot 12 maanden in beslag kunnen nemen.
Indicatief budget	145.346,945 €

Evaluatie nr.	3
Benaming van de evaluatie	Impactevaluatie
Thema('s)	Deze evaluatie zou ter indicatie betrekking kunnen hebben op volgende thema's: - Steun voor digitalisering - Steun voor de circulaire economie - Steun aan kmo's - Steun voor duurzame wijkcontracten Als de behoefte zich voordoet, kan de evaluatie andere thema's betreffen.
Doelstellingen en verhoopte resultaten	Beschikken over enerzijds een analyse van de samenhang van het programma met de andere Brusselse publieke beleidslijnen/strategieën/programma's en anderzijds een beoordeling van de toegevoegde waarde van het EFRO voor de beoogde sectoren
Voorstel van evaluatievragen	Zie hierboven
Evaluatiecriteria	Externe samenhang, toegevoegde waarde
Vooropgestelde methodes	Evaluatie op basis van de veranderingstheorie met gebruik van hoofdzakelijk kwalitatieve tools

	(gesprekken, case studies, ...), maar ook kwantitatieve tools (analyse van de indicatorwaarden, ...)
Beschikbare gegevens	Door de projectdragers gerapporteerde gegevens (verslagen, enz.); door de beheerautoriteit ingezamelde gegevens (indicatoren); gegevens die rechtstreeks bij de stakeholders ingewonnen worden via gesprekken of vragenlijsten, documenten (overeenkomsten, zesmaandelijke verslagen, kandidatuurdossiers).
Doelgroep van de evaluatie	Projectdragers, beheerautoriteit, beleidsmakers en burgers
Timing en duur van de evaluatie	Eind 2028; duur van 6 tot 12 maanden
Indicatief budget	145.346,945 €

Bijlage 1: Algemene voorstelling van het programma 2021-2027

BRUSSELS INTERNATIONAL

GEWESTELIJKE PROOPprogramma 2021-2027 van het BHG

Strategische doelstellingen	Specifieke doelstellingen	Acties	Doelgroepen
1. Een concurrerender en slimmer Europa door de bevordering van innovatieve en slimme economische transformatie en ICT-connectiviteit van het gewest	RSO1.1. Ontwikkelen en versterken van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit en invoeren van geavanceerde technologieën	- de OOI-infrastructuur ondersteunen en ontwikkelen en de investeringen mogelijk maken die nodig zijn voor een kwaliteitssprong van het gewest binnen de strategische innovatiedomeinen. - de steun voor coöperatieve en cocreatieve projecten voor toegepast onderzoek versterken - steun verlenen aan projecten ter begeleiding en ondersteuning van sociale innovatie die zich richten op kmo's en die inspelen op grote maatschappelijke uitdagingen - steun verlenen aan projecten ter begeleiding en ondersteuning van innovatie die de voorbeeldigheid van de kmo's op milieuvlak bevorderen en die gericht zijn op de ecologische en circulaire transitie van bestaande bedrijven, of de ontwikkeling van ecologisch innovatieve bedrijfsmodellen - ondersteuning bieden aan de mobilisatie en uitwerking in het kader van de beleidslijnen van de resultaten van academisch en universitair onderzoek dat bijdraagt tot de productie van specifieke kennis die nuttig is om een antwoord te bieden op de uitdagingen in de Brusselse context - de oprichting steunen van een gewestelijke infrastructuur ter bevordering van wetenschap, onderzoek en innovatie	De belangrijkste doelgroepen (belast met de uitvoering van projecten ten behoeve van de uiteindelijke begunstigden) zijn alle universiteiten, hogescholen, onderzoekscentra, laboratoria, kmo's, overheidsdiensten, ziekenhuizen, vzw's en burgers op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De uiteindelijke begunstigden zijn kmo's (met inbegrip van ondernemingen die de rechtsvorm hebben van een vzw), overheidsinstanties (met het doel hen te begeleiden naar meer innovatieve praktijken) en burgers.
	RSO1.2. De voordelen van digitalisering benutten voor burgers, bedrijven, onderzoeksorganisaties en overheden	Met deze SD wil het Brussels Hoofdstedelijk Gewest twee soorten acties ondersteunen die als prioritair worden beschouwd voor de ontwikkeling van de Smart City in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: - de ontwikkeling van digitale diensten, producten en processen, waarbij er vooral wordt op gelet dat deze tools optimaal aansluiten bij de behoeften van burgers, ondernemingen of andere partneroverheden - de ontwikkeling van diensten die de burgers begeleiden bij de digitalisering.	De belangrijkste doelgroepen (die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de projecten ten behoeve van de eindbegunstigden) zijn gewestelijke en lokale overheidsdiensten, alsook diensten van collectief of maatschappelijk belang (universiteiten, ziekenhuizen, vzw's, enz.) die taken uitvoeren namens de overheidsdiensten. De beoogde eindbegunstigden zijn overheidsdiensten, ondernemingen en burgers.
	RSO1.3. Versterken van duurzame groei en	Acties die bijdragen tot de begeleiding van kmo's;	Hoewel kmo's als uiteindelijke begunstigden van de activiteiten wordt beschouwd, zullen de

	het concurrentievermogen van kmo's en het creëren van banen in kmo's, onder meer door productieve investeringen	2. investering en onderdak (inclusief bouw/renovatie van infrastructuur) ten voordele van kmo's. Eventuele aankopen van grond voorafgaand aan en noodzakelijk voor deze investeringen kunnen worden geïntegreerd in dergelijke investeringen in het kader van door openbare exploitanten uitgevoerde concrete acties. De geselecteerde acties moeten bijdragen bij tot een van onderstaande doelstellingen: ·de oprichting van kmo's bevorderen; ·de ecologische transitie van kmo's bevorderen; ·de groei van tewerkstelling in kmo's bevorderen. Ze moeten ook betrekking hebben op één van de volgende sectoren, industrieën of benaderingen: ·sectoren van de circulaire economie (inclusief de sectoren voor het hergebruik van afval en hulpbronnen); ·digitaal ecosysteem; ·gezondheidsecosysteem; ·sociale economie; ·horeca, stadslandbouw en korte ketens; ·handel, ambachten en stadsnijverheid; ·media, cultuur, vrijetijds- en zakentoeerisme (MICE); ·steun voor duurzame mobiliteit en stadslogistiek.	activiteiten zelf worden gedragen door gewestelijke en plaatselijke overheidsdiensten en door diensten van collectief of sociaal belang die opdrachten namens overheidsdiensten uitvoeren, in het kader van hun activiteiten ter ondersteuning van kmo's. Individuele kmo's kunnen enkel ondersteuning krijgen op voorwaarde dat ze een collectieve in plaats van een individuele dynamiek in het leven roepen, die ook meerdere andere kmo's ten goede komt. Zo moet de financiering van een investering of van een nieuwe of gerenoveerde opvangcapaciteit verplicht voordeel opleveren voor meerdere ondernemingen. Individuele kmo's komen in aanmerking voor de financiële instrumenten die zijn opgezet in het kader van de specifieke doelstelling (zie hieronder).
2. Een groener, veerkrachtiger en koolstofarm Europa dat evolueert naar een koolstofvrije economie door de bevordering van een schone en rechtvaardige energietransitie, groene en blauwe investeringen, circulaire economie, klimaatmitigatie en-adaptatie,	RSO2.1. Het bevorderen van maatregelen inzake energie-efficiëntie en het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen	De ondersteunde activiteiten moeten investeringen (met inbegrip van de werken en voorafgaande studies) in energie bevorderen door te streven naar: 1. De energieverbetering van de infrastructuur van de gewestelijke en lokale overheden: 1bis: Een specifieke, operationele en geïndividualiseerde begeleiding door de distributienetbeheerder (Sibelga) (actie van strategisch belang) - Deze steun zal enkel betrekking hebben op de begeleiding van EFRO-investeringen, maar zal steunen op het gestructureerde dienstenaanbod in het kader van het Renoclick-programma;	Het hoofddoel van de in het kader van deze specifieke doelstelling ontwikkelde acties is de verhoging van de energieprestaties van de overheidsgebouwen en woongebouwen. Naast dit ecologische voordeel zullen de gemaakte investeringen ook een effect hebben op de energie-uitgaven van de begunstigde overheidsinstanties en de bewoners van de gerenoveerde sociale en privéwoningen.

risicopreventie en -beheer en duurzame stedelijke mobiliteit		2. De energieverbetering van collectieve uitrustingen die door andere overheden worden beheerd; 3. De verbetering van de energieprestaties van het bestaande bestand van sociale en bescheiden huurwoningen; 4. Proefprojecten inzake renovatie van collectieve woningen (mede-eigendom, met bijzondere aandacht voor huishoudens met een laag inkomen) of renovatie gegroepeerd op wijkschaal van private woningen; 5. financiële ondersteuning om sites van groot algemeen belang, die in opbouw zijn of een renovatie ondergaan, uit te rusten met warmtenetten.	
	RSO2.6. Bevorderen van de overgang naar een circulaire economie die efficiënt omspringt met hulpbronnen	Deze specifieke doelstelling betreft de uitdaging van de overgang naar een circulaire economie door een verhoging van de capaciteiten voor sortering en recyclage. Extra investeringen zullen deze percentages doen stijgen dankzij de volgende soorten acties: 1. Versterking van de ontbrekende logistieke (infrastructurele) schakels in het BHG op het gebied van inzameling, sortering en groepering, alsmede voorbereiding van recycling en hergebruik; 2. Investerings in de ontwikkeling van het netwerk van recyclageparken (alle afvalstromen), wijkrecyclageparken en containerparken / kringloopwinkels / materialenbibliotheken (verkoop van gerecycleerde producten en voorwerpen); 3. Oprichting van platforms voor de overdracht, inzameling, sortering, ontmanteling, behandeling en herconditionering van grondstoffen/afval/materialen (uit de bouw en de afbraak) met het oog op het hergebruik ervan; 4. Ontwikkeling van gewestelijke infrastructuur om de nuttige toepassing van organisch afval te verbeteren (biogasinstallatie en composteercentra); 5. Investerings in de lokale kringloopstrategieën voor de implementatie van de ontwikkelingspolen.	De doelgroepen voor deze SD zijn gewestelijke en lokale overheidsdiensten, alsook diensten van collectief of maatschappelijk belang die opdrachten uitvoeren voor rekening van overheidsdiensten in het kader van hun activiteiten op het vlak van inzameling, sortering, overbrenging, recycling, valorisatie (inclusief energierugwinning) en hergebruik en wederverkoop van materialen. We herinneren eraan dat deze SD slechts op een deel van de steun van het Programma voor de circulaire economie betrekking heeft. Steun aan ondernemingen die actief zijn in de sectoren van de circulaire economie (waaronder de sectoren voor het hergebruik van afval en hulpbronnen) komt alleen in aanmerking in het kader van SD 1.3. Steun voor vernieuwing in deze sector komt dan weer enkel in aanmerking in het kader van SD 1.1.

	RSO2.7. Betere bescherming en behoud van de natuur en de biodiversiteit en versterking van de groene infrastructuur, in het bijzonder in een stedelijke omgeving, en alle vormen van vervuiling verminderen	In het kader van deze specifieke doelstelling zullen acties ontwikkeld worden voor: 1. De sanering van verontreinigde terreinen in de ontwikkelingspolen om die beschikbaar te maken als groene ruimte of voor activiteiten voor de gemeenschap; 2. De "bescherming van natuur en biodiversiteit, groene infrastructuur", in de vorm van: • 2.1. Steun, in gebieden met een tekort, de meest verstedelijkte gebieden en de ontwikkelingspolen, voor: ○ De aanleg van openbare groene ruimten (met inbegrip van nabijgelegen groene ruimten) die openstaan voor een groot publiek en die geïntegreerd zijn in de specifieke lokale stedelijke dynamiek en ○ Vergroening van collectieve ruimtes ○ Aanleg van groenvoorzieningen op plaatsen die na de sanering van verontreinigde grond beschikbaar komen • 2.2. Ondersteuning voor de aanleg, de verbetering en de bescherming van groene ruimten met een gewestelijke dimensie:	De onder punt 1 opgesomde acties zijn prioritair gericht op de prioritaire ontwikkelingspolen, om de aantrekkelijkheid voor investeringen (zoals groene ruimten of gemeenschapsactiviteiten) in deze zones te versterken. Afhankelijk van de aanwending van de investeringen en na de voltooiing ervan, zouden de saneringsmaatregelen indirect moeten kunnen ten goede komen aan nieuwe doelgroepen. Naast de positieve impact op het milieu (met name de biodiversiteit) moeten de projecten die worden gesteund in het kader van de onder punt 2.1 opgesomde acties in de eerste plaats tegemoetkomen aan de behoeften aan groene ruimte van de wijkbewoners (of gebruikers van de vergoende openbare ruimten), terwijl de projecten die worden ondersteund in het kader van de onder punt 2.2 opgesomde acties tot doel hebben groene ruimten aan te bieden die mogelijk aantrekkelijk zijn voor de hele bevolking (gezinnen, mensen op doorreis, pendelaars, toeristen ...). Er moet nagedacht worden over het gendersaspect en het gebruik van deze ruimten door jongeren, om de groene ruimten aantrekkelijker te maken voor hen.
4. Een socialer en inclusiever Europa door uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten	RSO4.3. Het bevorderen van de sociaal-economische inclusie van gemarginaliseerde gemeenschappen, huishoudens met een laag inkomen en achterstandsgroepen, waaronder mensen met speciale behoeften, door middel van geïntegreerde acties met betrekking tot onder meer huisvesting en sociale diensten	Deze specifieke doelstelling is gericht op de ontwikkeling, met het oog op integratie, van nieuwe woon- of verblijfplaatsen in voorzieningen voor verschillende doelgroepen: • personen met een handicap (waaronder autisme), • jonge kinderen en jongeren die op de dool zijn en/of gebroken hebben met hun familie, • mensen die kampen met situaties van fysieke, psychologische (verslavingen, ...), economische ontreddering (onder meer slachtoffers van intrafamiliaal geweld), • kansarmen.	De doelgroepen zijn: • personen met een handicap (waaronder autisme), • jonge kinderen en jongeren die op de dool zijn en/of gebroken hebben met hun familie, • mensen die kampen met situaties van fysieke, psychologische, economische ontreddering (onder meer slachtoffers van intrafamiliaal geweld), • kansarmen.

5. Een Europa dat dichterbij de burger staat door bevordering van de duurzame en geïntegreerde ontwikkeling van alle soorten gebieden en lokale initiatieven	RSO5.1. Bevorderen van een geïntegreerde en inclusieve sociale, economische en ecologische ontwikkeling evenals het bevorderen van cultuur, natuurlijk erfgoed, duurzaam toerisme en veiligheid in stedelijke gebieden	De middelen waarin het programma in het kader van deze SD voorziet, zijn bedoeld als aanvulling op de gewestelijke participatieve programma's voor stedelijke herwaardering. Via deze specifieke doelstelling is financiering mogelijk voor: ·"wijkvoorzieningen" voor de duurzame wijkcontracten; ·"supralokale voorzieningen" voor de stadsvernieuwingscontracten).	De doelgroepen van deze specifieke doelstelling zijn de bewoners van de betrokken perimeters van de duurzame wijkcontracten of stadsvernieuwingscontracten in kwestie en de projecten dienen dus prioritair aan hun behoeften te beantwoorden.
---	--	---	--